

Babó Emil

A gazdag földbirtokos Szeged egyik választókerületének képviselője volt, s nagy ügyvédi irodát tartott fenn a tiszaparti városban. A birtok hasznát, képviselői fizetését és az igen forgalmas iroda jövedelmét mind egymaga élte fel, nőtlen volt, hódolhatott uri passzióinak. És szenvedélyekben nem is volt hiány: hosszú éveken át minden nap felkereste Babó a kaszinó különtermét, kizárólag hazardot játszott, nagy tételekben.

Egy este éppen huszonegyeztek, ő osztott, két partnere a nagy vagyonu Hirsch Sebő és a hazardjátékra mindig kapható Kosztka volt. *(K. Emil ezredes.)*

Az asztalon halomszám feküdt a pénz, köröskörül pezsgős palackok, konyakkal és más drága itallal teli felbontott üvegek.

És Babó nyert, nyert megállás nélkül. Néhány törzsvendég egy ideig nézte Babó szerencséjét, de aztán elunta a szinte egyhangu játékot, s továbbállt. Amikor csak a három játékos maradt a teremben, Kosztka megfogta a képviselő karját.

— Emil! — mondta határozottan. — Te hamisan játszol. Ez így nem mehet tovább. Figyellek legalább egy órája: Emil, te csalsz!

Babó elsápadt, s nem is próbált tagadni. Könyörögni kezdett:

— Uraim, nem tehetek róla, megtévedtem. Kérve kérlek benneteket: ne hozzátok nyilvánosságra az ügyet, állítsatok elém bármilyen feltételt, habozás nélkül teljesítem. Urak, ne kergessetek az öngyilkosságba!

Kosztka e napon, ugylátszik, engedékeny hangulatban volt.

— Jól van, Emil — mondta —, én hajlandó vagyok hallgatni. Te, Sebő?

— Hozzád igazodom.

— Akkor figyelj rám, Emil. Mi ketten Sebővel most megbeszéljük feltételeinket, majd közöljük veled. Amit kívánunk — még nem tudom, mi lesz — annak teljesítéséhez következetesen ragaszkodunk. És vedd tudomásul, Emil, hogy nem rád, hanem a kaszinó reputációjára vagyunk tekintettel. Nehogy véletlenül félreérts: nem téged akarunk megmenteni . . .

Ezzel elvonult Kosztka és Hirsch, hogy néhány perc múlva visszatérjen, s közölje akaratát.

— Két feltételünk van, Emil. A lehető leggyorsabban kilépsz a kaszinó tagjai közül, de míg az ügyben eljársz, addig sem

teszed be többé ide a lábad. A másik: törölteted magad a Park-klubból.

Ennyi éppen elég volt Kosztkáéknak. — Igaz: rajtakapták Babót, hogy csal, kártyázzol tehát ezután máshol: az nem baj, hogy képviselő marad meg az ügyvédi pulpitról a jog és az erkölcs nevében szónokol a hamiskártyás — a kaszinóból és a klubból tűnjön el . . .

Babó sirt, mint valami kisgyerek. Jövőinek nevezte partnereit, kezét csókolt nekik. Megígért mindent, kilépést, töröltetést, majd, hogy ilyen módon elintéződött a dolog, a három derék ur gyorsan megívott együtt néhány palack pezsgőt, s távozott.

Másnap a kaszinó vezérkara megkapta Babó levelét, a képviselő nagy közéleti elfoglaltságára hivatkozott, ideje jelentős részét — közölte — ezentul Szegeden kívánja tölteni, ügyvédi kötelessége szólítja, s régi betegségét akarja gyógyíttatni.

Való igaz, a képviselő ekkor már jóideje akut torokhuruttal küszködött, sokat köhögött, krákogott, olykor annyira, hogy szinte kellemetlen volt a társaságban. Levele ezért nem is keltett különösebb feltűnést, a Park klubban pedig csak szóban közölték kilépési szándékát, nem vették túlságosan komolyan.

A hamiskártyás honatya valószínűleg nagyon félhetett Kosztkától és a botránytól: tartotta szavát, gondosan került a kaszinót és a klubot. S bár mandátumáról nem mondott le, gyakorlatilag visszavonult a közéleti szerepléstől.

Tél végén volt a hirhedt kártyaparti, közeledett március 15, Babóhoz küldöttség érkezett választókerületéből a kéréssel: legyen a képviselő az ünnep szónoka, de ő elhárította a megtisztelő ajánlatot, s mert hamarjában jobbat nem talált ki, elutazott Bécsbe egy ismert orvostanárhoz. De elég gyorsan hazajött, Szegedre látogatott s ügyvédi dolgaival kezdett foglalkozni.

Ekkor pattant ki Dániel József botránja. S mert Kosztkáék kezéből kisiklott az áldozat-jelölt, s hogy az ezredorvos és cimborái valahogy eltereljék magukról a közvélemény nagyon is kétes érdeklődését, kitergették a Babó-ügyet.

A képviselő Szegeden értesült erről, s még aznap éjjel Bécsbe távozott. Onnan irt néhány nap múlva barátjának és irodavezetőjének, dr. Ottó Istvánnak:

“Kedves barátom! Torokbajom idegessé tett. Kénytelen voltam ismét Bécsbe jönni Schröder tanárhoz. Itt maradok, míg biztos diagnózist nem kapok. Üdvözli dr. Babó.”

Lehet, hogy a képviselő valóban járt a professzornál, de hogy nem sokáig maradt Bécsben, az bizonyos. Néhány nap múlva nagy titokban hazajött, s felkereste Kosztkát.

— Emil, kérlek — mondta nagyon sértődötten az ezredorvosnak — nem ebben állapotunk meg. Én teljesítettem a feltételeket, ti . . . hm . . . ígéretetek ellenére cselekedtetek. Emlékezetem szerint abban állapotunk meg, hogy ez a kinos ügy közöttünk marad.

— Amennyiben, kérlek, kilépsz a kaszinóból és a klubból.

— Megtettem.

— Nem tetted meg. A kaszinóból kiléptél, de a klubból nem.

— Azóta sem voltam ott.

— Ez nem elég, Emil, nem ezt ígérted. Hol a nyilatkozat?

— Nem nyilatkoztam még levélben, mert haladékot akartam kérni tőletek. Biztam benne, hogy mint barátaim . . .

— Csak voltunk barátaid. Kérlek, megértheted, te hamisan játszottál, csaltál, Emil, s ilyen körülmények között nem óhajtjuk többé barátainak mondani magunkat.

— Tudomásul veszem, kérlek, de némi megértésre, gondoltam, számíthatok.

— Milyen megértésre és miben?

— Tudod, hogy Bécsben egy nagyon előkelő család egyetlen lányának udvarolok. Sokszor beszéltem előtte a klubról, s nagyon felkeltettem az érdeklődését. Most közelednek az ünnepek — a millenniumi eseményekre gondolt Babó, a botrány 1896 tavaszán történt — a család felutazik Pestre, s én, ígéretemhez híven, leendő menyasszonyomat ekkor be akartam vezetni a klubba. Ehhez kívántam tőletek engedélyt kérni s ezért nem fordultam még levélben a klubhoz.

— Sajnálom, kérek, de nincs halasztás. Azonnal nyilatkoznod kell, nem várunk tovább.

— Tönkre vagyok téve. Házasságom meghiusul, szegedi irodámat feladhatom, a mandátumról kénytelen leszek lemondani.

— Mert ki akartál fosztani, Emil. Ráfizettél, kérek. És most szeretném, ha befejeznék ezt a beszélgetést — mondta Kosztka, s hátat fordított volt barátjának.

Babó nagyon élesen válaszolt:

— Rendben van, kérek, te akartad a botrányt, hát legyen — mondta, s köszönés nélkül otthagya az ezredorvost. A pályaudvarra sietett, s az első vonattal visszautazott Bécsbe.

S bár a fővárosban nagy megbotránkozással figyelték a fejleményeket, a szegedi közvélemény felháborodása tultett még a pestin is. A tiszaparti város kaszinójában

nyíltan tárgyalták az ügyet, s egy helybeli potentát kijelentette:

— Bár megdöbentett, nem lepett meg az eset. Láttam néhányszor játszani Babót, s ahányszor láttam, mindig nagy összegeket nyert. Négyszemközt céloztam is rá: a kártyához nemcsak szerencse kell. Tréfával válaszolt rá . . .

— Nincs fél esztendeje, hogy játszottam vele — mondta erre egy szegedi birtokos. Néhány óra alatt többezer forintomat nyerte el. A szemébe mondtam, hogy ha nem tudom, kivel ülök az asztalnál, még azt hiszem, egy hamiskártyás fosztott ki.

— Erre ő?

— Hajlandó revansot adni. Ezt mondta.

— Elfogadtad?

— Másnap elutazott . . .

Itt, a szegedi kaszinóban mondta ki először egy pártbelije:

— Ugy hiszem, urak, ideje lenne felkérni Babót, hogy nyujtsa be lemondását a Ház elnökének.

S míg napokon át ezt latolgatták a szegediek, titkon a városba érkezett Babó. Lakásába zárkózott, nem engedett magához senkit, még legbenső barátai, bizalmasai jelentkezését is visszautasította.

— Nagyon sajnálom — üzente mindenkinek, aki meg akarta látogatni, — betegségem nem engedi, hogy vendéget fogadjak.

Csak irodája vezetőjét hívatta. Zárt ajtók mögött tárgyalt a két férfi, s másnap Babó, amilyen váratlanul jött, oly hirtelen elutazott.

Órák alatt elterjedt a hír a városban: magával vitte irodája huszezer forintnyi hivatalos pénzét. Az a néhány hive, aki még kitartott mellette, ekkor felnyitotta a lakást, s megállapította: Babó nagyon hosszú időre távozhatott. Egyetlen értékesebb darab nem maradt a szobákban, a képviselő magával vitte minden arany- és ezüsthalmiját, egész ruhatárát, értékpapirjait. S az is hamarosan kiderült: nemcsak az iroda pénze hiányzik, Babó kölcsönként Osztó doktortól is ezer forintot, úgy látszik, nagy összegre lehetett szüksége. A barátok — menteni, ami menthető — értesítették a családot, s a rokonság azonnal rendezte a pénzügyeket.

Néhány nap múlva pedig ismét levelet kapott dr. Osztó, s megint Bécsből: "Ma újabb konzultációm volt dr. Schröderrel. Olaszországba küldött. Még nem tudom, mit csinállok. Onnan értesitem. Híve, Babó Emil."

E levélből csupán a harmadik mondat feltűnő, az, hogy az újabb hiradást onnan, vagyis Olaszországból ígérte Babó, tanúsítja: az utazásról véglegesen döntött. A "még nem tudom, mit csinállok" tehát nem

arra utal, hogy az orvos tanácsát fontolgatta volna. Ennél lényegesebb ügyeken töprenghetett a hamiskártyás honatya: lemondjon-e mandátumáról, vagy sem, végleg külföldre távozzék, vagy hazatérjen.

De míg a császárvárosban bezárkózva élt a Weisinger Gasse 30. számú ház első emeletén és csak akkor hagyta el a lakást, ha a postára igyekezett, napjait nem töltötte tétlenül. Nyilván széleskörű pesti ismeretsége révén szellőztetni kezdte Kosztka viselt dolgait. Volt mit.

Megint Kosztka — irták a lapok — megint ő, aki a Dániel-ügy főrendezője volt. Az országos kaszinóra, pengették az érzékenyebb hurokat, éppenséggel nem vet valami jó fényt dr. Kosztka Emil szereplése.

Az ezredorvosnak — tárták az ujságok a közvélemény elé a tényt — soha nem volt vagyona, amióta csak a pesti élet ismert figurája, mindig szerencsejátékból élt. A 80-as években még kávéházakban kártyázott, s ki tudja, csak Fortuna pártfogolta, vagy gondosan ápolt, hosszú ujjai is segítettek benne, tény, hogy néhány kivételes véletlen esettől eltekintve, mindig nyertesként állt fel az asztaltól. A könnyen jött jénzt — könnyen el is szórta, neve ez időkben sűrűn volt olvasható a hitelezők közlönyében, susz-

terek és szabók szólitották fel adósságaik rendezésére.

Még kávéházi kártyás korában vivta első halálosvégi párbaját. Egy este másnapig kölcsönként Tamásffy Gyula lovagtól öt forintot. A törlesztés óráján a lovak pénzt kérte, erre Kosztka felállt a kártyasztaltól és se szó, se beszéd, pofonította Tamásffyt. Az ügy természetesen fegyverrel folytatódott, s Kosztka első lövésével megölte a lovagot. Ült is e párbaj miatt — a kor uri világának törvénykezése szerint — egy hétig az államfogházban. . . . Ezzel mindenki napirendre tért az ügy felett, párbaj volt, s egyik fél meghalt, a becsület kívánta, hogy lövöldözzenek, minek ezzel tovább foglalkozni?

Kosztka pedig rövid idő múlva nagy összeget nyert a tőzsdén, s ekkor, hogy, hogy nem, felvétette magát a kaszinóba. Ettől kezdve ott kártyázta és párbajozta tovább életét.

Igy szólt az újságcikk, amelyet két helyreigazítás és — természetesen — egy párbaj követett.

Az első helyesbitést nyilván maga a szerkesztőség határozhatta el. Tény, hogy a cikk megjelenését követő napon már közétették: a Kosztkáról szóló írásban tévedtek: az ezredorvos nem öt, hanem három forintot kért kölcsön és pofon nem volt. . . . Aztán egy nap múlva megint helyesbités, de most már a Tamásffy-család kérésére: nem öt és nem három, hanem négy forintot adott annakidején kölcsön a lovak, s a kártyaszobabeli összeszólaláskor a két férfi között — idézzük a választékos kifejezést — tetteges inzultus nem történt, de Kosztka sértő kifejezést használt, s ezt Tamásffy nem tűrhette el. . . .

Még talán ma is folytatnák a helyesbítések sorozatát, s az olvasó még mindig tálgathatná, hogy három, vagy öt forintokért lövöldöztek egymásra az urak, ha izgalmasabb hírek nem terelik másfelé a figyelmet.

Az első hír az volt, hogy Kosztká segédei provokálták a szerkesztőt, akinek lapjában oly élénk színekkel lefestették a kártyából élő ezredorvost. Este az urak vidáman évődtek Kosztkával a kaszinóban.

— Emil, kérlek — kérdezte egy frakkos urfi —, löttél már zsurnalisztát, vagy ez lesz az első?

— Eddig, kérlek, csak urakkal párbajoztam.

Egy fiatal mágnásnak nagyszerű ötlete támadt:

— Rendeljünk meg előre egy misét a zsurnaliszta lelki üdvéért . . .

Nagy hahóta támadt, valaki behozatta a cilinderét a ruhatárból, felfordítva az asztal közepére tette, s gyülni kezdett benne a pénz. Egy Kosztká-párbaj, ugylátszik, megér egy misét . . .

Másnap reggel kissé alábbhagyott az urak jókedve: a szerkesztő párbajsegédje az egyik lapnak nyilatkozatot adott:

— A cikk minden állítását — jelentette ki — hiteles okmányokkal tudjuk bizonyítani.

Ha netán a kaszinó körei, mint a Dániel-ügyben tették, becsületbiróság választását látnák indokoltnak —, s megbízom úgy véli, ez most nem is lenne felesleges —, iratainkat akkor is készséggel felmutatjuk majd, ha Kosztká ur, esetleg sajtóperre vinné az ügyet.

Miért, miért nem, valószínűleg a kaszinónak még szüksége lehetett ekkor Kosztkára, tény, hogy a becsületbiróság nem tárgyalta az affért, s az ezredorvos nem perelt. Ellenben szinte nevetséges párbajfektételeket fogadott el, szó sem esett félelmetes fegyveréről, a pisztolyról, hanem karddal vívtak meg, és pedig a legenyhébb szabályok szerint. S a kaszinó nagy meglepetésére nemcsak a megrendelt misére nem volt szükség, de még említésre méltó sérülés sem történt, a szerkesztő és az ezredorvos csupán egyszer csapott össze. Kosztkán parányi karcolás esett, s ezzel véget ért a párbaj.

Nagyon érdekesek lehettek azok a szerkesztőségi fiókban őrzött, később bizonyosan megsemmisített iratok!

De mi történt hamiskártyás Emillel Bécsben, míg itthon párbajhős Emil holmi zszurnalisztával végülis oly békésen megegyezett?

Hamiskártyás Emil — vagyis Babó — levelét megírta, aztán a benne küldött üzenetet másnap visszavonta.

Az eredeti levél két példányban érkezett Budapestre. Az egyik, boritékjának címzése szerint Szilágyi Dezsőnek, a képviselőház elnökének szól, a másik Kossuth Ferencnek, Babó pártvezérének. A tartalom azonos volt: Babó bejelentette, hogy lemond a szegedi mandátumról. Döntését súlyos és igen hosszas kezelést igénylő betegségével magyarázta. A Kossuth-párt vezérkara, a Ház elnöksége megkönnyebbült: — Babó — mondták — végre rádöbrent az egyetlen megoldásra.

Annál nagyobb volt másnap a csalódás. Kossuth Ferenc megint levelet kapott Bécsből: "Elnök uram, írta Babó, Szilágyi kegyelmes urhoz intézett lemondó levelem, kérlek, nevemben vond vissza. Mandátumomról, ez uton is ki akarom jelenteni, elállni nincs szándékomban. Közöld a ház elnökével, hogy a legmagasabb fórumok előtt kívánom és fogom magam igazolni, amint ezt állapotom megengedi. Hived, dr. Babó".

A pártvezér majd megpukkadt mérgében.

— Ennyire ostoba ez az Emil, vagy egyszerűen nem hajlandó tudomásul venni helyzetét? Még ott Bécsben is tudnia kell, ránk figyel, titokban rajtunk nevet a kormánypárt, s bármely pillanatban belénk köthet egy mameluk . . . S akkor mit mondjunk? Hogy a mi nevünkben Szeged egyik mandátuma egy hamiskártyásé? Mit akar még ez az Emil igazolni? Értésére kell adni, urak, hogy őt Pesten is és a kerületében is lehetlenné tette ez a botrány. Nincs más hátra: fel kell keresnünk, hogy mindent világosan megmondjunk neki.

Ki is jelölték a delegációt, meg az utazás napját, de volt ám egy bökkenő: hol keresék Bécsben Babót? Mert a Weisinger gassei címet hamiskártyás Emil gondosan eltitkolta még pesti hivei elől is. Nyilván az volt a szándéka, ha keresnék, ne találják meg, mert ha keresnék, bizonyosan oly ügyben lenne rá szükségük a budapestieknek, amiről ő, mármint Babó, ha csak egy mód kínálkozik, nagyon el szeretné kerülni a tárgyalást. De Kossuth Ferenc küldöttei mégis megtalálták.

A bejelentő hivatalban tudták meg a címét. S nagyon meglepődtek, amikor a tisztviselő fejből és azonnal közölte a címet. — Nagyon fontos személyiség lakhat ott, a Weisinger gassén — mondta bizalmaskodva

a hivatali ember — már legalább kétszázan érdeklődtek utána. Nem is kell már utána nézmem: megtanultam . . . Az urak kérésére megmutatta a bejelentő lapot is. Ez állt rajta: "Dr. Emil Babó, Budapest, Advocat — 37 Jahre alt." — Vagyis csupán annyi, hogy budapesti ügyvéd és 37 esztendő. A képviselőséggel immár nem hivalkodott.

Eredményes lehetett a tárgyalás, mert néhány nap mulva e bejelentéssel kezdték a tárgyalást a képviselőházban:

— Tisztelt képviselő urak — mondta a házelnök —, levél érkezett hozzám, amelyben dr. Babó Emil betegsége miatt lemond Szeged város második választókerületének mandátumáról. Szavazásra ajánlom: őszintén kívánjunk Babó urnak mielőbbi gyógyulást, s a Ház a lemondást fogadja el.

Fél perc mulva Hamiskártyás Emil már nem volt képviselő. S még egy mondat az ülés jegyzőkönyvéből: a Ház felhatalmazza az elnökséget, hogy az új választás kitűzésére a szükséges intézkedéseket tegye.

A volt honatyáról ezidőben a T. Ház döntése az utolsó hazai nyom. Ezenkívül csupán — időrendszerint a lemondást követő hónapokból — két levélről tudunk.

Az első, amelyet Kossuth Ferencnek címzett, így szólt:

“Egy régi barátommal igazoltatni akarom magam. Ha ez rajtam kívül álló okból nem sikerülhet, akkor Magyarországra többé vissza nem megyek. Jelenleg Bécsben tartózkodom, s innen ki nem mozdulok az ügyem végleges lezárásáig. Kérlek, elnök uram, mindenfajta látogatást mellőzzetek. Őszinte hived, Babó.”

A másik, hónapokkal később érkezett. Nagyon tömör volt: “Magyarországon bejegyzett ügyvédi címemről és kamarai tagságomról lemondok. Babó Emil.”

Ezt a lemondását is elfogadták.

A legutolsó hír, amelyet Babóról a krónika feljegyzett, az eset után husz esztendővel bukkant fel. Megtudtuk belőle, hogy Babó csaknem egy évtizedig barangolt a világban, bejárta Európát, Amerikát, majd letelepedett Olaszországban. Oly jól megtanulta a nyelvet, hogy a végén már Firenzében a Giornale del Popolo című lap belső munkatársa lett. Egy levele kapcsán került neve megint a lapok hasábjaira, az írást Firenzéből Szegedre, egykori irodavezetőjének küldte. Igazolást kért szegedi illetőségéről, magyar állampolgárságáról, mert — közölte — a konzultól utlevele kiállítását kérte, s ehhez a két okmányra szüksége volt.

Hogy ennyi esztendő után miért éppen ez időben kellett Babónak az utlevél, arra egyszerű a magyarázat. Ekkor már csaknem esztendeje tombolt a világháború. Olaszországban pedig magyar állampolgárt nem lehetett behívni katonának. S ebben az esetben hamiskártyás Emil alighanem jól keverte a lapot . . .

(Vége)